

CHƯƠNG TRÌNH ĐÁNH GIÁ QUỐC TẾ PISA TẠI VIỆT NAM

LÊ THỊ MỸ HÀ ^(*)

I. Giới thiệu tổng quan về PISA

1. PISA là gì?

PISA là viết tắt của "Programme for International Student Assessment - Chương trình quốc tế đánh giá kết quả học tập của học sinh" do Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế (OECD) khởi xướng và chỉ đạo. PISA khảo sát với chu kỳ 3 năm/lần để theo dõi tiến bộ của mỗi quốc gia. Cho tới nay, PISA là cuộc khảo sát giáo dục duy nhất nhằm đánh giá kiến thức và kỹ năng của học sinh ở độ tuổi 15. Chương trình PISA có định hướng trọng tâm về chính sách quốc gia, được thiết kế và sử dụng các phương pháp cần thiết để giúp chính phủ các nước tham gia PISA rút ra những bài học về chính sách đối với giáo dục phổ thông.

PISA chính thức được triển khai vào năm 1997 và 04 đợt khảo sát tiếp theo đã được thực hiện lần lượt vào các năm 2000, 2003, 2006, 2009. Kế hoạch sắp tới là các cuộc khảo sát vào năm 2012, 2015 và những năm tiếp theo.

2. Mục đích của PISA

Mục tiêu của chương trình PISA nhằm kiểm tra xem, khi đến độ tuổi kết

thúc phân giáo dục bắt buộc (ở hầu hết các nước OECD, độ tuổi này là 15), học sinh đã được chuẩn bị để đáp ứng các thách thức của cuộc sống sau này ở mức độ nào.

Nội dung đánh giá của PISA hoàn toàn được xác định dựa trên các kiến thức, kỹ năng cần thiết cho cuộc sống tương lai, không dựa vào nội dung các chương trình giáo dục quốc gia. Đây chính là điều mà PISA gọi là “năng lực phổ thông” (literacy).

PISA thu thập và cung cấp cho các quốc gia các dữ liệu có thể so sánh được ở tầm quốc tế cũng như xu hướng của dữ liệu quốc gia về trình độ đọc hiểu, toán học và khoa học của học sinh độ tuổi 15.

3. Một số đặc điểm và yêu cầu của PISA

- Đặc điểm của PISA

a. PISA nổi bật nhờ quy mô toàn cầu và tính chu kỳ. Tính đến PISA 2012, có hơn 70 quốc gia tham gia vào cuộc khảo sát có chu kỳ 3 năm 1 lần này để theo dõi

^(*) ThS., Trung tâm Đánh giá chất lượng giáo dục, Cục Khảo thí và Kiểm định chất lượng giáo dục Bộ Giáo dục - Đào tạo.

tiến bộ của mình trong phấn đấu đạt được các mục tiêu giáo dục cơ bản.

b. Cho tới nay PISA là cuộc khảo sát giáo dục duy nhất đánh giá kiến thức và kỹ năng của học sinh ở độ tuổi kết thúc giáo dục bắt buộc ở hầu hết các quốc gia.

c. Tính độ dao của PISA cũng thể hiện ở những vấn đề được xem xét và đánh giá.

+ *Chính sách công (public policy)*. Các chính phủ, các hiệu trưởng, giáo viên và phụ huynh đều muốn có câu trả lời cho tất cả các câu hỏi như "Nhà trường của chúng ta đã chuẩn bị đầy đủ cho những người trẻ tuổi trước những thách thức của cuộc sống của người trưởng thành chưa?", "Phải chăng một số loại hình giảng dạy và học tập của những nơi này hiệu quả hơn những nơi khác?" và "Nhà trường có thể góp phần cải thiện tương lai của học sinh có gốc nhập cư hay có hoàn cảnh khó khăn?".

+ *Hiểu biết phổ thông (literacy)*. Thay vì kiểm tra sự thuộc bài theo các chương trình giáo dục cụ thể, PISA xem xét khả năng ứng dụng các kiến thức và kỹ năng của học sinh trong các lĩnh vực chuyên môn cơ bản và khả năng phân tích, lý giải và truyền đạt một cách có hiệu quả khi họ xem xét, diễn giải và giải quyết các vấn đề.

+ *Học tập suốt đời (lifelong learning)*. Học sinh không thể học tất cả mọi thứ cần biết trong nhà trường. Để trở thành những người học suốt đời có hiệu quả, thanh niên không những phải có kiến thức và kỹ năng mà còn cả ý thức về lý do và cách học. PISA không những đo cả việc thực hiện của học sinh về đọc hiểu, toán và khoa học mà còn hỏi học sinh cả về động cơ, niềm tin về bản thân cũng

như các chiến lược học tập.

- Nội dung đánh giá của PISA

PISA được thực hiện theo chu kỳ 3 năm/lần.

Đối tượng đánh giá là học sinh trong độ tuổi 15 ở tất cả các loại hình giáo dục.

Việc đánh giá được thực hiện ở 3 lĩnh vực kiến thức chính là đọc hiểu, toán học và khoa học; đồng thời học sinh và nhà trường sẽ trả lời 1 phiếu hỏi.

Phần Kỹ năng giải quyết vấn đề được thiết kế thành 1 đề riêng, các quốc gia có quyền lựa chọn đăng ký tham gia. Sang kỳ thi PISA 2012, còn có thêm phần đánh giá năng lực tài chính (Financial literacy).

Mỗi kì đánh giá sẽ có một lĩnh vực kiến thức được lựa chọn để đánh giá sâu hơn. Chúng tôi xin giới thiệu tóm tắt các năng lực được đánh giá trong các kỳ thi PISA.

a. Năng lực toán học (mathematic literacy)

Năng lực toán học được thể hiện ở 3 cấp độ:

- Cấp độ 1 (Level 1): Tái hiện (lặp lại).

- Cấp độ 2 (Level 2): Kết nối và tích hợp.

- Cấp độ 3 (Level 3): Tư duy toán học; khái quát hóa và nắm được những tri thức toán học ẩn dấu bên trong các tình huống và các sự kiện.

Các bối cảnh, tình huống để áp dụng toán học có thể liên quan tới những vấn đề của cuộc sống cá nhân hàng ngày, những vấn đề của cộng đồng và của toàn cầu.

b. Năng lực đọc hiểu (reading

literacy)

Là năng lực hiểu, sử dụng và phản hồi lại ý kiến của một cá nhân sau khi đọc một văn bản, nhằm mục đích nâng cao kiến thức và có thể tham gia vào đời sống xã hội.

Năng lực đọc hiểu cũng được đánh giá ở 3 cấp độ:

+ Cấp độ 1 (Level 1): Thu thập thông tin.

+ Cấp độ 2 (Level 2): Phân tích, lý giải văn bản.

+ Cấp độ 3 (Level 3): Phản hồi và đánh giá.

c. Năng lực khoa học (science literacy)

Năng lực khoa học cũng được đánh giá ở 3 cấp độ:

- Cấp độ 1 (Level 1). Nhận biết các vấn đề khoa học: đòi hỏi học sinh nhận biết các vấn đề mà có thể được khám phá một cách khoa học, nhận ra những nét đặc trưng chủ yếu của việc nghiên cứu khoa học;

- Cấp độ 2 (Level 2). Giải thích hiện tượng một cách khoa học: học sinh có thể áp dụng kiến thức khoa học vào tình huống đã cho, mô tả, giải thích hiện tượng một cách khoa học và dự đoán sự thay đổi;

- Cấp độ 3 (Level 3). Sử dụng các chứng cứ khoa học, lý giải các chứng cứ để rút ra kết luận.

d. Kỹ năng giải quyết vấn đề (problem solving)

- Là khả năng sử dụng kiến thức của một cá nhân trong quá trình nhận thức và giải quyết các vấn đề thực tế. Thông qua những tình huống rèn luyện

trí óc, yêu cầu học sinh phải biết vận dụng, phối hợp các năng lực đọc hiểu, làm toán và khoa học để đưa ra các giải pháp thực hiện.

e. Hình thức đề và các dạng câu hỏi

- Số lượng các câu hỏi của một kì đánh giá của PISA tương đương với tổng thời lượng làm bài trong khoảng 07 giờ. Tổng số có khoảng hơn 200 câu hỏi/ 1 bộ đề thi.

- Các câu hỏi này được tổ hợp thành các đề thi khác nhau. Số câu hỏi được chia thành 13 cuốn đề. Thời gian làm của mỗi đề là 2 giờ/ 1 học sinh được đánh giá.

- Mỗi đề thi của PISA được cấu thành từ các bài tập. Cấu trúc mỗi bài bao gồm hai phần: phần một nêu nội dung tình huống (có thể trình bày dưới dạng văn bản, bảng, biểu đồ,...), phần hai là các câu hỏi.

- Đề thi PISA trước đây chỉ là thi trên giấy, bắt đầu từ năm 2009 đã có thi trên máy tính, các nước phát triển bắt buộc phải tổ chức thi trên máy. Năm 2012, OECD chấp nhận vẫn cho 1 số nước chưa đủ điều kiện vẫn được thi trên giấy. Năm 2015, có thể tất cả các quốc gia đều phải thi trên máy tính.

- Câu hỏi trong đề thi PISA là các câu hỏi trắc nghiệm khách quan, chủ yếu ở 4 dạng chính sau: nhiều lựa chọn, đúng/sai, có/không và câu hỏi trả lời ngắn. Dạng câu hỏi trả lời ngắn thường chiếm khoảng 40%.

- Sau khi kết thúc bài kiểm tra, học sinh được yêu cầu trả lời một bảng hỏi điều tra.

Dưới đây là bảng mô tả các kỳ thi PISA, mỗi kỳ chú trọng đánh giá một

lĩnh vực. Năm 2012, trọng tâm đánh giá là năng lực Toán học.

Bảng 1. Các nội dung đánh giá của PISA qua các kỳ

Năm 2000	Năm 2003	Năm 2006	Năm 2009	Năm 2012	Năm 2015
<u>Đọc hiểu</u>	Đọc hiểu	Đọc hiểu	<u>Đọc hiểu</u>	Đọc hiểu	Đọc hiểu
Toán học	<u>Toán học</u>	Toán học	Toán học	<u>Toán học</u>	Toán học
Khoa học	Khoa học	<u>Khoa học</u>	Khoa học	Khoa học	<u>Khoa học</u>
	Giải quyết vấn đề			Giải quyết vấn đề	

Ghi chú: Phần được gạch chân là nội dung trọng tâm trong mỗi kỳ đánh giá

- Yêu cầu về chọn mẫu

Trong mỗi chu kỳ đánh giá, mỗi quốc gia có khoảng từ 5.250 đến 10.000 học sinh được chọn để tham gia đánh giá theo cách chọn mẫu ngẫu nhiên. Việc lấy mẫu được tiến hành theo phương pháp phân tầng 2 cấp (chọn trường ở cấp quốc gia và chọn học sinh ở cấp trường) dựa trên các bằng chứng chính xác về tuổi và nơi đang học. *Điều này đòi hỏi các quốc gia tham gia PISA phải có một hệ thống dữ liệu chính xác và đầy đủ về học sinh và nhà trường của mình.*

- Kích cỡ mẫu đánh giá: tối thiểu 5.250 học sinh.
- 150 trường, mỗi trường lấy 35 học sinh (mẫu PISA cho phép từ 20 đến 40 HS/trường).
- Nếu muốn đánh giá theo tỉnh, cần tối thiểu 50 trường/tỉnh.
- Lựa chọn mẫu học sinh bằng phần mềm KeyQuest.

(1) Đối tượng nghiên cứu (Target Population) PISA 2012

Đó là những học sinh trong độ tuổi từ 15 năm 3 tháng đến 16 năm 2 tháng tại thời điểm bắt đầu đánh giá, đang học tại các cơ sở giáo dục trong nước và là học sinh lớp 7 trở lên. Những học sinh

này được gọi là học sinh PISA.

Điều này có nghĩa là các quốc

gia phải thống kê tất cả các học sinh PISA đang theo học tại các trường chính qui, đang học bán thời gian, học nghề hoặc các loại chương trình không phổ thông khác, đang học tại các trường quốc tế đặt tại quốc gia sở tại ...

(1.1). Đối tượng nghiên cứu mong muốn (Desired Target Population)

Đó là những học sinh PISA có đủ điều kiện nêu ở trên.

(1.2). Đối tượng nghiên cứu thực tế (Defined Target Population)

Đó là những học sinh PISA mà trên thực tế các quốc gia có thể tập hợp được. Đối tượng nghiên cứu thực tế phải chiếm ít nhất 95% đối tượng nghiên cứu mong muốn.

(1.3). Đối tượng bị loại trừ

Đó là những học sinh PISA không có đủ điều kiện đưa vào trong cuộc điều tra. Đối tượng nghiên cứu thực tế bằng đối tượng nghiên cứu mong muốn trừ đi đối tượng bị loại trừ. Tỷ lệ đối tượng bị loại trừ không vượt quá 5% đối tượng nghiên cứu mong muốn.

Đối tượng bị loại trừ gồm 2 loại:

- *Những trường bị loại trừ:* do hạn chế về mặt địa lý khi tiếp cận, có quy

mô quá nhỏ nên việc triển khai không khả thi hoặc bởi một số lý do khác đã được PISA chấp nhận. Tổng số học sinh của các trường này phải dưới 5% đối tượng nghiên cứu mong muốn. Có một số trường bị loại trừ vì trường đó chỉ có học sinh bị loại trừ trong trường, tổng số học sinh của các trường này phải dưới 2,0% đối tượng nghiên cứu mong muốn.

- *Những học sinh bị loại trừ trong trường*: có thể là những học sinh bị ốm, những học sinh bị khuyết tật không có khả năng làm bài, tổng số học sinh này phải dưới 5% đối tượng nghiên cứu mong muốn.

(2) Thời gian tiến hành

PISA đưa ra các mốc thời gian để các nước lựa chọn thời gian tiến hành khảo sát chính thức 2012 như Bảng 2.

Bảng 2. Các mốc thời gian lựa chọn tiến hành khảo sát

Tháng tổ chức thi	Dải ngày sinh (bao gồm đầu và cuối)		
Tháng 4/2012	Tháng 2/1996	→	Tháng 1/1997
	Tháng 1/1996	→	Tháng 12/1996
	Tháng 12/1995	→	Tháng 11/1996
Tháng 5/2012	Tháng 3/1996	→	Tháng 2/1997
	Tháng 2/1996	→	Tháng 1/1997
	Tháng 1/1996	→	Tháng 12/1996
Tháng 6/2012	Tháng 4/1996	→	Tháng 3/1997
	Tháng 3/1996	→	Tháng 2/1997
	Tháng 2/1996	→	Tháng 1/1997

Việt Nam đã quyết định chọn thời điểm khảo sát chính thức là tháng 4/2012 và chọn dải ngày sinh của học sinh tham dự của kỳ PISA 2012 ở nước ta từ tháng 1/1996 đến tháng 12/1996 để thuận lợi về mặt quản lý.

- Yêu cầu về dịch thuật

Để tuân thủ các tiêu chuẩn dịch thuật của PISA, những phiên bản quốc

gia của tất cả các bài thi và bảng hỏi sử dụng trong khảo sát đều phải được xây dựng thông qua một quy trình dịch kép và hài hòa (trừ Sổ tay). Nghĩa là hai cán bộ dịch thuật sẽ dịch độc lập tài liệu sang tiếng của nước họ, sau đó người thứ ba sẽ hài hòa nội dung hai bản dịch này thành một bản duy nhất.

Liên danh Nhà thầu xây dựng song song hai phiên bản tài liệu thi và câu hỏi nguồn^(*), bằng tiếng Anh và tiếng Pháp. Đề nghị các nước sử dụng phiên bản nguồn tiếng Anh sang tiếng nước họ, và tương tự như vậy đối với phiên bản tiếng Pháp. Trong các kỳ khảo sát trước, quy trình dịch kép từ hai ngôn ngữ nguồn đã chứng minh hiệu quả cao nhất trong việc giảm thiểu lỗi dịch thuật và nâng cao chất lượng của các tài liệu. Đối với những nước gặp khó khăn trong công tác tìm kiếm cán bộ dịch

thuật thành thạo hai thứ tiếng trên, thì sẽ có phương pháp dịch thuật khác (cũng rất hiệu quả) đó là dịch kép và hài hòa một trong hai ngôn ngữ, sau đó kiểm tra chéo kỹ lưỡng với bản ngôn ngữ còn lại.

OECD đưa ra tài liệu Hướng dẫn dịch

thuật rất cụ thể và các nguyên tắc mà tất cả các quốc gia buộc phải thực hiện. Mỗi quốc gia phải xây dựng một quy trình dịch thuật tài liệu của mình, gửi sang Cơ quan kiểm soát chất lượng

^(*) Các Sổ tay chỉ được xây dựng bằng tiếng Anh, trừ kịch bản được đọc cho học sinh trong quá trình tổ chức thi là được chuẩn bị cả bằng tiếng Anh và tiếng Pháp.

ngôn ngữ Bỉ (cApStan), sau khi được cApStan đồng ý, các nước phải thực hiện đúng như đã cam kết với OECD. Đi cùng với Quy trình dịch thuật, cần xác định rõ vị trí, vai trò của các cán bộ tham gia.

OECD yêu cầu các quốc gia phải dịch tài liệu ra tất cả các ngôn ngữ cho học sinh tham gia khảo sát nếu ngôn ngữ đó có từ 5% số lượng học sinh rơi vào mẫu. Việt Nam đăng ký ngôn ngữ giảng dạy chính thống duy nhất trong nhà trường là tiếng Việt, do đó, chỉ dịch tài liệu tiếng Anh và tiếng Pháp ra tiếng Việt.

- Yêu cầu về tổ chức tiến hành

OECD yêu cầu tất cả các nước phải tuân thủ nghiêm ngặt quy trình kỹ thuật tổ chức triển khai PISA ở tất cả các lĩnh vực. Sau đây là tóm tắt một số yêu cầu kỹ thuật cơ bản về quá trình tổ chức triển khai.

a. Liên lạc với trường học

- Xây dựng cách thức liên lạc với nhà trường và xây dựng các tài liệu cung cấp thông tin;

- Xác định Điều phối viên của trường: 8 tuần trước ngày thi;

- Tiếp nhận danh sách học sinh từ các trường;

- Lựa chọn mẫu học sinh bằng phần mềm KeyQuest;

- Gửi bản Thông tin học sinh và Danh sách dự thi tới các trường.

b. Tổng hợp đề thi và Bảng hỏi điều tra

- Cần phải tuân thủ theo Tài liệu Hướng dẫn thi PISA 2012.

- In ấn các tài liệu của chương trình PISA theo yêu cầu của OECD.

- Đề thi và Bảng hỏi phải được in

riêng thành từng cuốn.

- Đảm bảo chất lượng giấy và độ nét khi in. Về việc này, OECD đã gửi bản cam kết về chất lượng in ấn cho tất cả các quốc gia. Đây là năm đầu tiên Việt Nam triển khai nên phải cam kết sẽ in thử bản đề thi và gửi sang OECD bằng bưu điện, khi OECD đồng ý về chất lượng in, mới được sử dụng in cho học sinh thi.

c. Chuẩn bị tài liệu kiểm tra

OECD yêu cầu phải thu thập thông tin của học sinh (tên, mã số học sinh, số cuốn đề thi/ bảng hỏi) để in và dán nhãn thay vì viết tay lên cuốn đề thi. In nhãn tên như vậy sẽ hạn chế sai sót trong quá trình phát cuốn đề thi cho học sinh, đồng thời cũng tăng độ chính xác và hiệu quả của việc nhập dữ liệu và làm sạch dữ liệu.

d. Tuyển cán bộ coi thi

- OECD cho phép sử dụng giáo viên trong trường làm cán bộ coi thi để giảm các chi phí.

- Cán bộ coi thi không nên là giáo viên dạy các môn Đọc hiểu, Toán học hoặc Khoa học.

- Cán bộ coi thi cần được tập huấn riêng.

e. Cán bộ giám sát chất lượng

- Năm 2009, đội ngũ cán bộ giám sát chất lượng chương trình PISA được chỉ định và trả lương bởi nhà thầu quốc tế để đến một số trường (thông thường là 15 trường).

- Cán bộ coi thi không nên được thông báo về việc có cán bộ giám sát đến trường. Nhưng điều phối viên của trường có thể được thông báo trước để giám sát viên có thể tiếp cận với trường học.

f. Bảo đảm an ninh của đề thi

Để bảo vệ an ninh của đề thi, khuyến nghị nên gửi các cuốn đề kiểm tra và bảng hỏi học sinh tới cán bộ coi thi thay vì gửi cho các trường. Nếu những tài liệu này được gửi cho các trường tham gia thì Giám đốc Dự án quốc gia phải đảm bảo vấn đề an toàn đề thi phải luôn được tuân thủ.

II. PISA tại Việt Nam - Cơ hội và thách thức

1. PISA triển khai tại Việt Nam

Ngày 27/10/2008, Phó thủ tướng, Bộ trưởng Nguyễn Thiện Nhân có văn bản giao Bộ Giáo dục và Đào tạo tiến hành khẩn trương nhất để đăng ký Việt Nam tham gia Chương trình PISA, giao Cục Khảo thí và Kiểm định chất lượng giáo dục chủ trì phối hợp với Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, Vụ Hợp tác quốc tế nghiên cứu đầy đủ về hoạt động đánh giá này, báo cáo lãnh đạo Bộ trong tháng 11/2008 và báo cáo tại phiên họp giao ban của Bộ đầu tháng 12/2008.

Ngày 22/10/2009, Phó thủ tướng, Bộ trưởng Nguyễn Thiện Nhân có thư gửi ông Angel Gurria, Tổng Thư ký OECD đề nghị chấp nhận Việt Nam tham gia PISA 2012.

Ngày 11/11/2009: OECD có thư chính thức gửi Phó thủ tướng, Bộ trưởng Nguyễn Thiện Nhân về việc đồng ý để Việt Nam tham gia PISA và ngày 02/12/2009, OECD chấp nhận Việt Nam tham gia PISA 2012. Việc nộp lệ phí tham gia PISA 2012 được chia làm 4 đợt (mỗi năm 1 đợt) cho các năm 2010, 2011, 2012 và 2013, mỗi đợt 40.000 Euro.

Ngày 31/3/2010, thành lập Văn Phòng PISA Việt Nam là đơn vị tổ chức triển khai thực hiện PISA tại Việt Nam,

từ tháng 3/ 2010 chính thức triển khai Chương trình PISA tại Việt Nam.

2. Những cơ hội khi Việt Nam tham gia Chương trình PISA

Tham gia vào PISA sẽ là cơ hội lớn để hội nhập vào một sân chơi quốc tế, nhờ đó, có thể học tập các kinh nghiệm tiên tiến trong các lĩnh vực quan trọng của giáo dục: từ việc xác định các chuẩn giáo dục, thiết kế chương trình giáo dục, tổ chức dạy học, lựa chọn các phương pháp dạy - học, đến việc đánh giá kết quả giáo dục. Những kinh nghiệm như vậy sẽ giúp cho quá trình đổi mới giáo dục phổ thông ở Việt Nam hội nhập với xu thế chung của thế giới.

Tham gia vào PISA sẽ tạo cơ sở khách quan và khoa học cho việc đánh giá chất lượng thật sự của giáo dục phổ thông Việt Nam, giúp nhận thức rõ về “thứ hạng” thật sự của chất lượng học sinh Việt Nam trong mối tương quan chung với nhiều nước khác trên thế giới.

Thông qua các phân tích PISA cặn kẽ, dựa trên các chứng cứ khách quan từ các bài làm của học sinh, chúng ta có thể thấy được các điểm mạnh và điểm yếu của học sinh Việt Nam, những hạn chế của chính quá trình giáo dục, từ đó có những điều chỉnh cần thiết để nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục.

Tham gia vào Chương trình PISA, Việt Nam cũng sẽ có cơ hội học hỏi thêm về các công cụ và kỹ thuật đánh giá tiên tiến trên thế giới, góp phần nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ quản lý và đánh giá giáo dục ở các cấp.

Việt Nam đã từng tiến hành các cuộc khảo sát quốc gia theo đúng quy trình kỹ thuật quốc tế như: Khảo sát kết quả học tập môn Toán, Tiếng Việt

lớp 5 năm học 2000-2001, 2006-2007 và 2010-2011; Khảo sát kết quả học tập môn Toán, Ngữ văn của học sinh lớp 6 năm học 2008-2009; Khảo sát kết quả học tập của học sinh môn Toán, Ngữ văn, Vật lý và Tiếng Anh lớp 9 năm học 2008-2009 và Khảo sát kết quả học tập môn Toán, Ngữ Văn, Tiếng Anh của học sinh lớp 11 năm học 2011-2012. Việt Nam đã xây dựng được một đội ngũ chuyên gia có đủ năng lực để tiếp nhận Chương trình PISA, tổ chức triển khai PISA tại Việt Nam theo đúng các yêu cầu của OECD.

3. Những thách thức khi thực hiện PISA tại Việt Nam

Sau khi nghiên cứu Chương trình PISA và việc triển khai PISA tại các quốc gia, chúng tôi nhận thấy Việt Nam khi tham gia PISA sẽ gặp phải những khó khăn, thách thức như sau:

(1) Việt Nam trong suốt thời gian thực hiện đổi mới kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh cũng đã xây dựng được một đội ngũ chuyên gia có thể đảm đương được các yêu cầu kỹ thuật của OECD khi triển khai PISA tại Việt Nam, tuy nhiên, lần đầu tiên Việt Nam tham gia một kỳ đánh giá quốc tế với yêu cầu kỹ thuật cao và nghiêm ngặt như PISA, chúng ta nhận thấy rằng, lực lượng đội ngũ chuyên gia chuyên nghiệp vẫn còn mỏng, cần phải đẩy mạnh công tác đào tạo và nâng cao năng lực của đội ngũ chuyên gia đánh giá chuyên nghiệp.

(2) Các tài liệu tham khảo bằng tiếng Việt rất ít, chủ yếu bằng tiếng nước ngoài nên việc tìm hiểu và tiếp cận với Chương trình PISA này sẽ bị hạn chế.

(3) Việt Nam chưa xây dựng được dữ liệu về các trường có học sinh ở độ tuổi

15, trong khi đó, Việt Nam có rất nhiều loại hình trường, nhiều tổ chức quản lý, do đó công tác chọn mẫu sẽ gặp nhiều khó khăn.

(4) Công tác dịch thuật theo yêu cầu của PISA là một vấn đề thách thức đối với đội ngũ dịch thuật của Việt Nam.

(5) Giáo viên và học sinh chưa từng biết các câu hỏi thi và cách đánh giá của PISA, vì vậy, nếu không chuẩn bị kỹ cho học sinh làm quen với các dạng câu hỏi thi PISA, học sinh sẽ khó có thể biết cách làm bài và trả lời đúng câu hỏi. Nhìn chung, các kiến thức đòi hỏi ở người học trong các đề thi của PISA không hoàn toàn xa lạ với học sinh Việt Nam. Tuy nhiên, với cách thức ra đề thi và cách thức đánh giá của PISA, với cách dạy - học và cách đánh giá như hiện tại ở Việt Nam thì học sinh Việt Nam sẽ khó đạt kết quả cao khi tham gia PISA. Nói cách khác, muốn cho học sinh Việt Nam tham gia vào các đợt đánh giá của PISA một cách tự tin, cần có một giai đoạn chuyển tiếp đủ dài để đổi mới thực sự về cách dạy, cách học, cách tổ chức kiểm tra đánh giá trong nhà trường ở Việt Nam theo hướng hội nhập quốc tế.

(6) Chúng ta chưa chuẩn bị được tinh thần cho người dân Việt Nam tham gia kỳ thi PISA. Kết quả mỗi đợt đánh giá của PISA sẽ được công khai trên thế giới nên mang tính chính trị nhạy cảm. Nhiều nước đã không tham gia PISA vì không muốn bộc lộ sự yếu kém về kết quả làm bài của học sinh và thứ hạng thấp trong bảng xếp hạng. Việc sẵn sàng vượt qua những e ngại trên sẽ là thách thức đối với Việt Nam.

(7) Kinh phí tham gia PISA là không nhỏ. Lệ phí tham gia PISA mỗi

kỳ là 160.000 Euro. Kinh phí để tổ chức triển khai trong suốt các kỳ thi là rất lớn cũng là một thách thức khi Việt Nam tham gia triển khai PISA. Tham gia PISA khác với các chương trình đánh giá quốc tế khác ở chỗ, khi đã tham gia PISA, phải có sự cam kết của chính phủ và phải triển khai PISA lâu dài. Đây là một khó khăn đối với Việt Nam khi mà nguồn ngân sách cho giáo dục còn hạn hẹp, cần phải trang trải cho nhiều khoản chi phí khác.

III. Một số khuyến nghị

1. Khi đã tham gia PISA, cần tuân thủ nghiêm ngặt tất cả các quy định của PISA ở tất cả các bước. Do đó, phải xây dựng được một cơ chế hoạt động triển khai PISA tại Việt Nam như OECD yêu cầu đối với các quốc gia để có thể hoạt động hanh thông tất cả các yêu cầu kỹ thuật của OECD và của nước nhà.

2. Cần chuẩn bị một đội ngũ làm

việc chuyên nghiệp, có tâm huyết, có trách nhiệm, có trình độ để điều hành triển khai PISA tại Việt Nam một cách lâu dài.

3. Cần xây dựng một lịch trình làm việc cụ thể cho khảo sát chính thức 2012.

4. Cần xây dựng một chiến lược truyền thông cho toàn dân biết về PISA; triển khai thực hiện tốt để huy động được sự quan tâm và ủng hộ của toàn dân về kỳ thi này.

5. Cần chuẩn bị cho giáo viên và học sinh làm quen với các dạng bài thi của PISA.

6. Cần chuẩn bị về tài chính một cách thỏa đáng để chi phí cho kỳ thi quốc tế này như: phí đóng góp cho quốc tế, chi phí cho các hoạt động chuyên môn, chi phí cho các chuyên gia, chi phí cho các hội thảo trong nước và quốc tế, chi phí cho việc triển khai thực hiện...